

Terebess Gábor

Terebesfehérpataktól a zen haikuig

Család. A Terebess-család és név Terebesfehérpatakhöz köthető.

1887-ben az Osztrák–Magyar Monarchia Térképészeti Intézete a kontinensünk széleit érintő hosszúsági és szélességi körök felezővonalainak metszéspontjaként határozta meg Európa közepét. Ezt a pontot egy obeliszkkal jelölték, amely Kárpátalján található, a Tisza partján, Aknaszlatina és Rahó között – éppen Terebesfehérpatak (ukránul: Gyilove) határában. (Azaz a mai Magyarország teljes területében Európa tényleges középpontjától nyugatra helyezkedik el!)

Legértékesebb örökségem a családnévem, de ez csak az internet használata közben derült ki számomra. A böngésző 100%-os eredményt hoz, mert nincs több két s-sel írt Terebess...

Nagyapám, Terebess János történelem–görög–latin gimnáziumi tanár (apja még kántortanító), előbb Békéscsabán, majd Pécsen és Budapesten élt, de 1942-es haláláig őrizte ragaszkodását szűkebb hazájához mint a Kárpátaljai Egyesület főtitkára. Nagyanyám, Kisfaludy Janka elárvult Kisfaludy lány (két híres költő előddel), apácáknál nevelkedett Fiumében a Mária Immaculata Internátusban. Apám időnként Kisfaludy néven szignálta festményeit, kerámiáit.

Anyai ágon főleg svábokat találunk, némi morva, délszláv és olasz beütéssel, ahogy a Kárpát-medence olvasztótégelyében illik. A sváb ősök szőlőművelők voltak Buda környékén, gúnynéven braunhaxlerék, akik felkötözött nadrágjukban a szőlőhegyen kapáltak nap mint nap, s bizony, a lábuk csak bokától térdig barnult le. Az újlaki Sarlós Boldogasszony-templom egyik márvány szenteltvíztartóján szerepelnek dédszüleim mint adományozók. Ráth Ferenc nagyapám amatőr színjátszóként színdarabokat is írt. Nagyanyám, Müller Katalin irodalomszeretetét anyám adta tovább nekünk, ő is, és húgommal jómagam is, számos szavalóversenyt nyertünk iskolásként, verseket nemhogy olvastunk, de rengeteget megtanultunk kívülről.

Példaképek. Második családfámat zen buddhista őseim alkotják. Ugyanis 1967. október 5-én, az alapító Bódhidharma halálának évfordulóján Simadában zen szerzetessé avattak, a legnagyobb japán zen felekezetben, a szótóban. Minden tisztelem ellenére sem saját mesterem a zen példaképem, hanem

Moriyama Daigyo barátom és szerzetestársam, aki azóta hatalmas utat járt be, a zen egyik legnagyobb nyugati terjesztője lett Európától Amerikáig – Dél-Amerikában páratlan hatással. Én nem vagyok pedagógus alkat, ezért írtam, hogy

Egész népemet
fogom én megkímélni
tanításomtól.

De ha valaki, ő az volt. 2011. március 11-én túnt el a japán földrengés és cunami áldozataként. Szökőár hozzám közelebb nem pusztíthatott volna.

A sors úgy hozta, hogy az elmúlt évben három ember halálára is írtam haikut:

nagyanya meghalt
maradék gyógyszereit
beszedegetjük

Gergely László (1940–2010) halálára:

csúszik a lejtőn
hófehér kórházi ágy
lassú lavina

Erdős György (1944–2011) halálára:

fantomfájdalom
nyüsztünk – a hiányt is
amputálni kell

– de róla nem tudok írni.

Összeállítottam a magyar haiku kronológiáját, 1999-től az internet legnagyobb haiku-adatbázisát szerkesztem (magyar, japán, angol, francia, spanyol, portugál, olasz, német, svéd nyelven), 15 nyelvből vagy 4000 haikut fordítottam, nyolc haikukötetem van, verseimből készült 2006-ban az első magyar haiku-hangoskönyv.

De csak nemrég döbbsentem rá, hogy két legkedvesebb japán haikuköltőm a véletlen folytán szintén szótó zen szerzetes volt, mindkettő külön, ha nem bolond, Rjókan Taigu (1758–1831) egy gyermekem remete és Taneda Szantóka (1882–1940) egy részeges csavargó. Náluk külön példaképem nem lehet.

